

‘Berenklauwboor’ zet zijn tanden in exoot

Idee van scholieren blijkt effectief hulpmiddel voor vrijwilligers

Een cilinder, met aan de onderzijde messen die, wanneer hij in de grond gedraaid wordt, de wortel van de berenklauw vernietigt.

Lodewijk van Kemenade van Landschapsbeheer Flevoland heeft Stad+Groen al een uitgebreide toelichting gegeven op de nieuwste vondst, als hij het interview even moet staken. ‘Heeft u een momentje? Iemand wil de boor lenen.’

Auteur: Kelly Kuenen

Een momentje stilte. Geroezemoes doet vermoeden dat Van Kemenade tekst en uitleg geeft. De belangstelling voor de boor – die nog niet eens in productie is – is groot, ook bij beheerders, vertelt hij later. Zo groot, dat Landschapsbeheer Flevoland kijkt of het werktuig in productie kan worden genomen.

‘Als Landschapsbeheer hebben we veel ervaring met diverse soorten invasieve exoten. De reuzenberenklauw zorgt in het bijzonder voor problemen door de nare blaren die hij veroorzaakt’, vertelt Van Kemenade. ‘Al jaren zorgen we dat er bij deze plan-

ten geen zaadvorming optreedt. Hierdoor zitten er minder zaden in de grond en kiemen er geen nieuwe planten. In het voorjaar steken we de planten twee keer af. Vervolgens doen we in juli een controle, waarbij we kijken of we planten gemist hebben en of er misschien toch een paar in bloei staan.’ Na een paar jaar bestrijding kiemen er veel minder nieuwe planten en kunnen de wortels van overgebleven planten uitgestoken worden. Het uitsteken van de wortel gebeurde eerst met een schop. ‘Dat kan, maar het is arbeidsintensief, en de capaciteit is per definitie beperkt’, aldus Van Kemenade. Zo ontstond overleg met de

gemeente, om de wortels van de exoot effectief aan te pakken. De gemeente stond weer in contact met RSG Slingerbos | Levant, met een vestiging in Harderwijk (een zog. Technasium-school) en Zeewolde, waar de vraag aan leerlingen werd voorgelegd.

Technasium

‘In samenwerking met IVN loopt op de scholen een project genaamd “Scholier zoekt waarde”. Het doel is om de circulaire economie aan te spreken’, licht Ronald Langstraat toe. Hij is coördinator bij het technasium en docent Onderzoek & Ontwerpen

‘Met vrijwilligers kiezen we voor handmatig gereedschap’

(O&O). ‘De leerlingen uit havo en vwo volgen een les O&O, waarbij met casussen van opdrachtgevers wordt gewerkt. Zij gaan aan de slag met een vraagstuk en leveren bijvoorbeeld een adviesrapport of ontwerp aan. Het streven is om met actuele opdrachten te werken. Als het probleem al is opgelost of de opdrachtgever niets doet met de oplossing, dan is dat niet leuk voor de leerlingen.’

Langstraat raakte in gesprek met John de Vries, beleidsmedewerker milieu van de gemeente Zeewolde. ‘Hier in de omgeving groeit de berenklaau weelderig. De vraag naar de beste bestrijdingsmethode is interessant, maar past niet helemaal in het project’, licht Langstraat toe. ‘Bij de leerlingen werd daarom een tweeledige opdracht uitgezet. Een deel van hen ging op zoek naar een manier om de berenklaau effectief weg te halen, een ander deel bekeek hoe het overgebleven groen kan worden hergebruikt. Berenklaau bevat bijvoorbeeld vezels, biopolymeren, die in theorie geschikt zijn voor hergebruik.’ Die laatste opdracht leverde geen concrete resultaten op, vertelt Langstraat, mede omdat hergebruik van de exoot een zeer gecompliceerd onderwerp is. Uit een aantal ideeën voor de berenklaaubestrijding werd de berenklaauwboor van een groepje van vier scholieren verkozen als meest veelbelovend. Sinds vorig jaar worden proeven gedraaid met de vondst.

Proeven

De ‘berenklaauwboor’ is een grondboor met aan de onderzijde een cilinder waarin een mes is gemon-

Foto: Landschapsbeheer Flevoland

teerd. Met een schop wordt het bovengrondse deel van de berenklaau verwijderd. De boor haalt vervolgens tot een diepte van 20 centimeter een conische cilinder uit de bodem en snijdt daarbij de wortels van de plant door.

In een eerste proefopzet werden de wortelstukken van de reuzenberenklaau doorgesneden. De restanten bleven achter, in de hoop dat deze zouden weggroten. Volgens Van Kemenade stierf met deze methode ongeveer 75 procent van de berenklaau-

‘Als je die berenklaauwen in de bosrand niet aanpakt, is het dweilen met de kraan open’

wen af. Dit jaar werd op locaties in Flevoland en Haarlem een vergelijkbare proef uitgevoerd, maar werden na het boren ook de overgebleven wortelresten verwijderd. De hoop is dat op deze manier een resultaat van 95 procent wordt behaald.

Samenwerking

In het ontwerptraject onderhield het technasium contact met mechanisatiebedrijf Weevers uit Zeewolde om te kijken wat er mechanisch allemaal mogelijk was, vertelt Langstraat. ‘Door het inschakelen van experts doorloop je de gehele ontwerpcyclus; dat levert een goed ontwerp op. We proberen alle opdrachten zo op te zetten, waarbij leerlingen feedback krijgen van de professional uit de bèta-wereld.’

De uiteindelijke boor waarmee Landschapsbeheer Flevoland werkt, is handmatig. Het gebruik is arbeidsintensief, beaamt Van Kemenade, maar ook vooral op vrijwilligers gericht. ‘Groenprofessionals zullen eerder denken aan materiaal met een motor, maar met vrijwilligers kiezen wij daar niet voor.’ Wel werkt de organisatie samen met partijen die mechanisch bestrijden. ‘Grotere velden worden

4 min. leestijd

SPECIAL INVASIEVE EXOTEN

De leerlingen met 'hun' boor.

door een aannemer gemaaid of gefreesd. Het is onzin om in een groot grasland vrijwilligers berenklauwen te laten uitsteken. Bij bestrijding met machines zijn er altijd delen waar de machine niet kan komen; denk aan een bosrand!

Wil je exoten echt uitroeien, dan heb je die vrijwilligers nodig, vindt Van Kemenade. '95 procent van

de populatie van een invasieve exoot is prima te bestrijden, maar de laatste 5 procent moet je ook aanpakken. Als je die berenklauwen in bijvoorbeeld een bosrand niet aanpakt, is het dweilen met de kraan open. Er zijn wel aannemers die hun medewerkers met een schoffel de bosrand in sturen, maar voor deze partijen is dat veel duurder. Werken met vrijwilligers is dan een uitkomst.

Daar komt bij dat vrijwilligers vaak terugkeren in het gebied, bijvoorbeeld om er te wandelen. Zij kunnen achtergebleven exoten snel signaleren en meteen weghalen.'

Preventie

Voor de reuzenberenklauw zijn preventie en de vraag óf de exoot bestreden moet worden een gepasseerd station. Nu de exoot op de Unielijst van invasieve exoten staat, zijn lidstaten verplicht om in de natuur aanwezige populaties op te sporen en te verwijderen. De vraag die rest is wat de meest effectieve methode van beheer is.

'Preventie is goedkoper en het beste, maar daar wil men vaak niet aan'

Volgens Van Kemenade kan winst behaald worden door vroegtijdige bestrijding. 'Maar ook bij soorten die nu nog voor weinig problemen zorgen, zou ik zeggen: zorg dat ze bestreden worden vóórdat dat gebeurt. Zo zijn er soorten die in Zuid-Europa al flinke problemen geven. Denk aan de hemelboom. Tot voor kort kwam die niet verder dan ter hoogte van Bonn, maar onlangs zag ik ze al langs de A1 bij Naarden en de A27 bij Breda. Die paar exemplaren kun je nu nog wel bestrijden, maar straks gaat dat veel geld kosten. Dit besef moet beter doordringen bij het financieel management van de gemeenten, zodat de bestrijding wordt opgenomen in de groenbegroting. Preventie is goedkoper en het beste, maar daar wil men vaak niet aan.'

Tweede proefopzet

Of de tweede proefopzet met de grondboor er inderdaad toe leidt dat 95 procent van de berenklauwen wegblijft, is afwachten. De resultaten moeten nog geïnventariseerd worden. Van Kemenade verwacht dat deze aanpak sowieso effectiever zal zijn dan het niet verwijderen van de wortels.

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-7109